

Hevostaloutta ympäristöä kunnioittaen

Hanna Virtanen ja Inkeri Pesonen, MTT

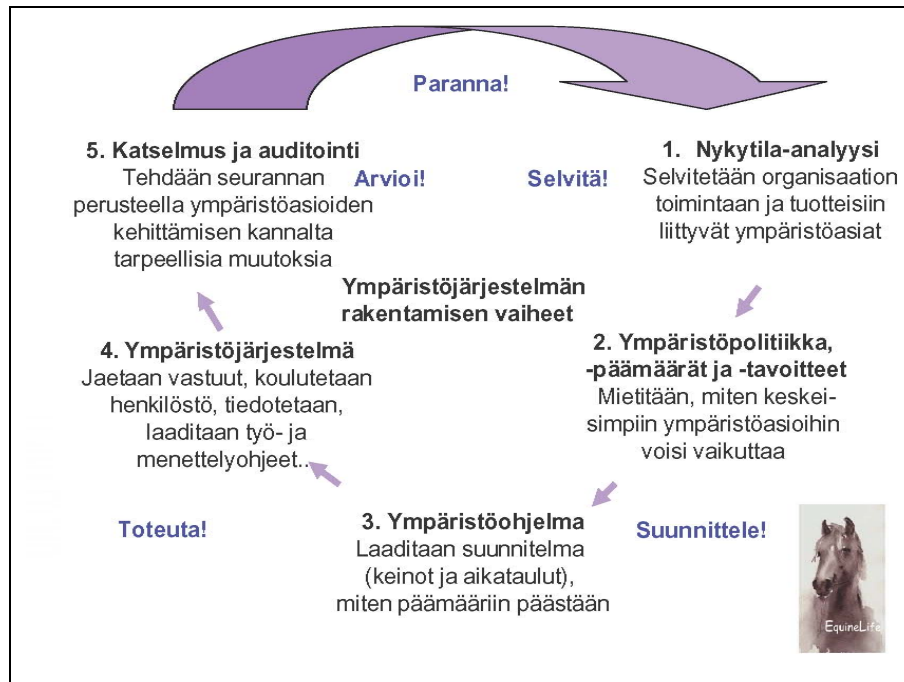
Hevostalouden vahva kasvu Suomessa luo uutta nostetta maaseutualueille. Se lisää myös rehun, erikoisammattien ja oheispalveluiden kysyntää. Kasvu kuitenkin koettelee paikoin naapurisopua ja jossakin määrin lähiympäristön tilaa. EquineLife-hankkeessa ratkottiin näitä haasteita.

Hevoset ovat isoja eläimiä, jotka näkyvät maisemassa ja kuluttavat maastoa. Kolmivuotisessa (2004–2007) EquineLife-hankkeessa tehtiin työtä hevosalan keskeisten toimijoiden kanssa ympäristö-, hevosen hyvinvointi- ja turvallisuusasioiden kehittämiseksi. Hankkeessa olivat mukana MTT:n lisäksi muun muassa Suomen ratsastajainliitto ry, Suomen Hippos ry, Ypäjän Hevosopisto ja Pilvenmäen ravikeskus. Hanketta koordinoi Agropolis Oy ja päärahoittajana oli Euroopan komission Life-rahoitusjärjestelmä.

Ympäristöjärjestelmiä hevostalouteen

Hevostallien lisääntyessä ja keskittyessä erityisesti kasvukeskusten yhteyteen myös niistä aiheutuvat ympäristöhaitat korostuvat. Pienilläkin talleilla lannasta aiheutuva ravinne- ja mikrobikuormitus saattaa paikallisesti olla merkittävä vesiensuojelullinen ja hygieeninen ongelma. Ratsastus ja hevosten tarhaaminen kuluttaa maastoa ja hävittää kasvillisuutta. Välillisesti hevosenpito aiheuttaa ympäristökuormituksia muun muassa rehun- ja sähköntuotannon kautta. Ympäristölupa vaaditaan pääsääntöisesti kuitenkin vasta 60 hevosen tallilta, joten systemaattiselle ympäristöasioiden hoidolle on siis tarvetta myös kasvavassa hevostaloudessa.

EquineLife-hankkeessa ympäristöasioita kehitettiin EMAS-ympäristöjärjestelmän avulla. Siinä ympäristövaikutuksia vähennetään tarkastelemalla organisaation toimintoja sekä niihin liittyviä ympäristöasioita systemaattisesti ja sisällyttämällä ne osaksi päivittäisiä toimintoja. Keskeistä on jatkuvan parantamisen periaate. Kun tietyt tavoitteet on saavutettu, esille nousee uusia kehittämistarpeita, joita ryhdytään toteuttamaan. EquineLife-hankkeessa ympäristöasioiden rinnalle nostettiin myös hevosten hyvinvointi- ja turvallisuusasiat.

Ympäristöjärjestelmän jatkuvan parantamisen kehä.

kuvat: Helena Jansson

Kaksivuotiaat tammät pääsivät loppukesällä 2007 kokeilemaan Ypäjällä sääsuojan makuualustoja, joissa oli haketta tai kivituhkaa. Sisäseinässä testataan erilaisia puulajeja, jotta selviää, mikä niistä maistuu hevosille huonoiten.

Hankkeessa kehitettiin kaksi hevostalouteen suunnattua, integroitua ympäristö-, turvallisuus- ja hevosen hyvinvointijärjestelmää. Toinen järjestelmä suunnattiin talleille ja toinen hevostapahtumien järjestäjille. Järjestelmiä testattiin ja kehitettiin erilaisissa ympäristöissä.

Pilottikohteista käytäntöön

Hevostapahtumista pilottikohteina olivat Forssan Kuninkuusravit 2006 ja esteratsastuskisa Finnderby 2007 Ypäjällä. Pilottitalleina olivat kolme tallia Hämeessä. Lisäksi EMAS-ympäristöjärjestelmä rakennettiin Hevosopisto Oy:ssä

ja MTT hevosaloudessa, joissa järjestelmä myös rekisteröitiin.

EquineLife-hankkeen keskeisenä tuotoksena julkaistaan kevään 2008 aikana talliyrittäjille opas *Hyvinvoiva, turvallinen ja ympäristöystävällinen talli – opas vastuulliseen tallitoimintaan*. Se helpottaa osaltaan ympäristöjärjestelmän rakentamista talleille. Apuna tässä ovat oppaan kysymyspatteristot ja esimerkit.

Kyseinen opas toimii pohjatyönä hevosalan keskusjärjestöjen, eli Suomen Hippoksen ja Suomen Ratsastajainliiton, mahdollisesti lanseeraamalle omalle ympäristömerkille. Myös hevostapahtumien järjestäjille julkaistaan toukokuussa 2008 opas *Ekologinen ja turvallinen hevostapahtuma – opas järjestäjälle*, joka pyrkii parantamaan ympäristöhallinnan ja ympäristönsuojelun tasoa sekä hevosten turvallisuutta ja hyvinvointia.

Testissä haketarhat ja sääsuojat

Tarhat ovat suurin yksittäinen ravinnekuormittaja hevosaloudessa. Tätä taustaa vasten EquineLife-hankkeessa kokeiltiin puuhaketta tarhan pinnoitteena. Tavoitteena oli näin pitää tarhan pohja kuivana ja toisaalta sitoa tarhoista tulevia ravinteita. Pilottikohteena toimi Kuuman hevoset - talliyritys. Kokeilussa verrattiin hakkeeseen sekoitetun rautasulfaatin ja rakennushienokalkin vaikutuksia.

Kemikaalilisäyksellä pyrittiin hidastamaan hakkeen maatumista ja sitomaan liukoista fosforia. Fosforin saostus ferrisulfaatilla allaskäsittelyn yhteydessä on kuitenkin osoittautunut tehokkaammaksi menetelmäksi hevosten tarhavesien puhdistuksessa.

EquineLife-hankkeen puitteissa rakennettiin myös kaksi hirsiseinäistä säänsuojaa Kuuman tallin haketarhojen yhteyteen. Lisäksi Ypäjälle rakennettiin kaksi laitumen säänsuojaa, joista toinen savesta ja toinen oljesta, ja pihaton makuuhalli. Käyttökokemuksia näistä rakennuksista saadaan vasta useamman vuoden päästä.

Onko Euroopassa hevospolitiikkaa?

Hevosalouden toimintaympäristö on viime vuosikymmeninä muuttunut huomattavasti ja hevosala on osittain eriytynyt muusta maataloudesta. Lisäksi hevosala on markkinaohjautuvaa, eikä siihen kohdistu juurikaan yhteiskunnallista ohjausta. Kuitenkin hevosalaa koskeva politiikka on enimmäkseen yleistä eläimiä, maataloutta tai ympäristöä koskevaa politiikkaa. Käytännöissä ja säädöksissä otetaan harvoin huomioon hevosalouden erityisyys.

Hevosala kasvaa ja on monimuotoista, joten uudenlaisia kysymyksiä nousee esiin. Se vaikuttaa merkittävästi talouteen, toimijoihin, ympäristöön ja maankäyttöön.

Hevosala on siten otettava entistä paremmin huomioon myös yhteiskunnallisessa päätöksenteossa ja politiikkaohjauksessa.

EquineLife-hankkeessa testatut haketarhat pysyvät kuivina märällä säällä, eivätkä pölise kuivalla ilmalla. Tarhan pinnoitteena olevaan hakkeeseen oli sekoitettu rautasulfaattia ja rakennushienokalkkia hidastamaan hakkeen maatumista sekä sitomaan liukoista fosforia.

Hevostalouden tunnuslukuja:

- kokonaisliikevaihto 700–900 miljoonaa euroa/vuosi
- ravien katsojamäärä 800 000 henkilöä/vuosi
- ratsastuksen harrastajia 136 000 henkilöä/vuosi
- hevosia vajaa 70 000, kasvu noin 1 000 hevosta/vuosi
- talleja noin 15 000
- 8–10 hevosta työllistää yhden ihmisen
- perusrehujen tuotanto sitoo 100 000 peltotehtaaria

Lisätietoa: <http://www.equinelif.fi/>

Lisätietoa: hanna.virtanen@mtt.fi
puh. (03) 4188 3119

MTT Ypäjällä oleva hevoslaitumen sääsuoja rakennettiin olkipaaleista, päällystettiin metalliverkolla ja rapattiin lopuksi kalkkisavirappauksella.